

Pii semεε pii tuuyɔ ya y'a wá yiye na,
na yi pinne yeege shiizhan na pye
semε kuugo nigin.

Pee pu wa mε:

Kile w'a Koŋɔ yàa

Adama ni Awa

Nuxhun ni kɔɔgbɔhɔ ki keree

Ibirayima wo keree

Yakuba wo keree

Yusufu wo keree

Musa wo keree

Wuruti wo keree

Saannaa Dawuda wo keree

Kile tudunmɔɔ Eli wo keree

Kile tudunmɔɔ Zhonasi wo keree

Kile tudunmɔɔ Dajeli wo keree

Yakuba

wo keree

*Wu ni wu nanmahara ti ni, Kile ya wu jaha bulo,
na kapyenεε pye ni wu ni*

L'histoire de Jacob en langue mamara du Mali

Yakuba nagoo ke ni shuun we

(Zhenzi kuugoo 35:22-29)

Na Izirayeli yaha tiinne na kee fiige ki ni. Wu bi jé wu bulozho Bila wemu mu ge, a Uruben di she sinne ni wee bulozho wu ni. A Izirayeli di yi logo. Jalaa ke ni shuun wu bye Yakuba mu. Leya wo nagoo pu je: Uruben, wee je Yakuba wo jashiime we, ni Simipɔ, ni Levi, ni Zhuda, ni Isakari, ni Zabolɔn. Araseli wo nagoo pu je: Yusufu ni Benzhamɛ. Araseli wo bulozho Bila wo nagoo pu je: Dan ni Nefitali. Leya be wo bulozho Zilipa wo nagoo pu je: Gadi ni Azeri. Pii p'a pye Yakuba wo nagoo pee, w'a piimu se na wu yaha Aramu wo fadaana ki na ge.

Ayiwa, a Yakuba di she no wu to Ishaaga wu yiri Mamure ni, Kiriyaati Ariba kulo li ni, lee je Heburɔn kulo le. Lee kulo li ni Ibirayima ni Ishaaga ya pu wo tiinne li pye. Ishaaga shi wu cananehe ki beeri ya pye yee xhuu nigin ni kelee gbarataanri (180). W'a shi ta fo xuuni, na wu shi wu torogo be nani na, na da xu. A p'i she wu fara wu sefele pu na. A wu jalaa p'i wu nuna nmɔho, Ezawu ni Yakuba ni.

Imprimerie ANTBA

Yakuba

wo keree

*Wu ni wu nanmahara ti ni, Kile ya wu naha bulo,
na kapyene pye ni wu ni*

L'histoire de Jacob

*Malgré ses tromperies,
Dieu l'a choisi pour le servir*

Traduit en langue mamara (minyanka) du Mali

Église Chrétienne Évangélique
BP 19 Koutiala, République du Mali

Nos remerciements à l'Alliance Biblique
Universelle

Idée et Illustrations prises de:
Jacob, il donne son nom au peuple d'Israël.
© 1987 Alliance Biblique Universelle
Centre Regional d'Afrique
Bp 42726 Nairobi, Kenya

Les dessins sont utilisés avec la permission de
l'Alliance Biblique Universelle (UBS).

1ère édition en langue mamara 200 exemplaires

© 2013 Église Chrétienne Évangélique du Mali
BP 19 Koutiala
République du Mali

Wee tuun wu ni a Yakuba di wu puga sheen ni wu sipyii pu beeri pye: «Peeɲe yaɲmuyɔ yemu beeri yi wa yi mu ge, yi yee beeri yeege yiye te ni, y'i yiye pye feɛfeɛ, y'i yi cére fâya yi faa. Y'i yiri wù she Beteli ni, di she saraya tawologo ka yàa wà Kile mu, wee Kile wemu w'a ne jerege ki logo na cɔnrɔmɔ pu caɲa, na gori ne mu na tashaye yi beeri ni ge.» Peeɲe yaɲmuyɔ yemu beeri yi bye pu keɲe ni ge, na fara pu niye fegemeɛ na, a p'i yee beeri kan Yakuba mu. Tige ka bye wà Sisemu kulo li tàan, a Yakuba di yi ɲmɔhɔ kee nɔhɔ ni. A Yakuba ni wu sipyii pu beeri di nɔ Luzi kulo li ni, lee je Beteli kulo le, Kana fiige ki ni. A wu saraya tawologo ka yàa wà, na wee xuu wu mege le na Eli Beteli, bani wee xuu wu ni Kile w'a bi wuye she wu na wu paaduun wu ni wu pahafɔɔ wu paha na [Eli Beteli kóri wu je na Beteli wo Kile].

Ba Yakuba ya yiri Padani-Aramu wo fadaaɲa ki na na pa we, a Kile di ba wuye she wu na sanha, na duba wu mu. A Kile di wu pye: «Mu mege ki je Yakuba. Ga pu da da ma yiri nige Yakuba we, ma mege ki da bye Izirayeli.» A wu Yakuba mege ki jeri na Izirayeli. A Kile di wu pye sanha na:

«Ne je Se Beeri Fɔɔ Kile.

Pye sege fɔɔ

ma nagoo niɲehemeɛ se.

Shi niɲeheme na ba foro ma ni.

Saannaa be na ba foro ma ni.

Fiige kemu ne kan Ibirayima ni Ishaaga mu ge,

ne na ba kee kan ma mu,

di ki kan ma kadugo shi nibama wu be mu.»

A Ezawu di jo: «Pii sipyii pii beeri na ne círi ge, pee wo kapuṅṅo di je keke we?»
 A Yakuba di jo: «Pu kapuṅṅo ki wa, kónhṅo di naye kaa taan ma mu, na kafṅṅ.»
 A Ezawu di jo: «Cuunvṅṅ we, yara le li wa ne mu ge, lee na ne yaa. Ma wo keṅṅe yara li yaha wà maye mu.»
 A Yakuba di jo: «Ahayi! N'a ma jeeri, ne kaa bu da l'a taan ma mu, na yakanya yi shṅ. Bani ne mu jaha ki ja kanna ba sipya ma Kile jaha ja me we. M'a na juṅṅo círi ṅṅ saama na. N'a ma jeeri, yaṅmuyṅṅo yemu n'a gaan ma mu ge, yi shṅ. Kile w'a juṅṅo jaari ne na, na yaṅmuyṅṅo yi beeri kan ne mu.» A wu nṅṅo yaha Ezawu na fo na ba wu pye w'a pa yi shṅ.

Ayiwa, a Ezawu di guri kee caṅa kiye pyaa na gaṅi Seyiri ni. A Yakuba di yiri Aramu wo fadaaṅa ki na, na nṅ sicuumṅṅo na Sisemu kulo li ni Kana fiige ki ni. A wu wu fàya puga ki sin kulo li jahagbaa li na.

Yakuba ya kuri pa Beteli ni

(Zhenzi kuugoo 35:1-7, 9-12)

Ayiwa caṅa ka a Kile di ba Yakuba pye: «Yiri m'a she Beteli ni, m'a she diin wà. M'a saraya tawologo ka yaa wà Kile mu, Kile wemu w'a wuye she ma na ma paaduun wu ni ma jahafṅṅ Ezawu wu jaha na ge.»

Jaha tatiige jomṅ

Pe jomṅ pe ya jaha tii ná wemu na ge, wee meḅḅe ki je na Yakuba. Yawutuu pu wo sefele wa wu je wii. Wu to wu meḅḅe ki bye na Ishaaga, wu nu wu meḅḅe di je na Erebeke.

Kile ya pa wu meḅḅe ki jeri na Izirayeli. Izirayeli kori wu je na w'a zhaanra le ni Kile ni.

Wee Isirayeli wu wo meḅḅe p'a le Yawutuu pu na na pu pyi na Izirayeli nagoo.

Pe jomṅ pe ya foro Kile Kafila wu ni, ṅṅmelele li ni. Lee sha m'a li kalaa, ma na kii keree kii jaha ce xuuni.

Jomɔ pu tataya

Esawu ni Yakuba keree	1
Ezawu ya wu leɛe kuduun wu pere	2
Ezawu ya cee leɛe	2
Yakuba ya wu pahafɔɔ wu ŋmahana	3
Yakuba ya paa laha Ezawu tãan	7
Yakuba ya paa kari Mezopotami fiige ki ni	9
Yakuba ya ŋmunɔɔ ka ŋmunɔ	9
Yakuba ya nɔ Padani-Aramu wo fadaaŋa ki na	10
Yakuba ya círri saha ni Arasheli ni	11
Yakuba cèe pu leɛegana	11
Yakuba ya paa	13
Yakuba ya tuduro tun Ezawu mu	13
Yakuba ya zhaanra le ni ná wa ni	16
Yakuba ya Ezawu puɔɔ cirri	17
Yakuba ya kuri pa Beteli ni	18
Yakuba nagoo ke ni shuun we	20

A Yakuba di wu pye: «N'a ma jɛeri, ma meɛe she na na.» A wu jo: «Ŋaha na m'a na meɛe yegee we?» A wu duba Yakuba mu. A Yakuba di wee xuu wu meɛe le na Peniyeli, bani w'a bi jo na: «Ne Kile ja jaha ni jaha, na bye jii na sanha [Peniyeli kóri wu je na Kile jaha].» Caɗa ki foroduun wu ni Yakuba bi Peniyeli gba wu kɔɔn. A Yakuba di ganha na shuu na dun wu losige ki na. Lee wuu na kavan wemu wu je losige na ge, Izirayeli nagoo pu ya wee xaa nijaa we be ni we, bani wu losige kavan wu na Kile ya Yakuba kpɔn.

Yakuba ya Ezawu puɔɔ círi

(Zhezezi kuugoo 33:1-5, 8-11, 16, 18)

Ayiwa, a Yakuba di ba wu puɔɔ yirige, na wii, na Ezawu ja wu na ma ni sipyii xhuu shisheere (400) ni. A wu wu nohɔpiire ti taa taa Leya, Araseli ni bulozhaa shuun wu na. A wu bulozhaa pu ni pu wo nagoo pu torogo jahagbaa li na, na Leya ni wu wo nagoo pu taha wà, na na Araseli ni Yusufu taha wà. A wuye pyaa di doru pu jahagbaa na. Ba w'a she dɛreɛe wu pahafɔɔ Ezawu wu na we, na ganha na nuguro sinni na se fo na she da tɔɔjii gbarashuun: ma nuguro ti sin, na jaha ke buri jine ki na.

Ga a Ezawu di baa círi wu na, na migile wu ni, na jɔɔɔnɔ fò kan wu mu. A p'i meheɛ su. A Ezawu di wu puɔɔ yirige, na cèe pu ni nohɔpiire ti ja, na jo: «Jɔfɛe p'i je me ni ma ni we?» A Yakuba di jo: «Kile ya nagoo piimu kan wu wo saama pu funɔɔ ni ma bulona wu mu ne ge, pee pu wa.»

Yakuba ya zhaanra le ni ná wa ni

(Zhenzi kuugoo 32:23-33)

Kee piige kiye pyaa ni a Yakuba di yiri na wu cèe shuun wu lo ni wu bulozhaa shuun we, na fara wu nagoo ke ni nigin wu na, na pu pye p'a Zhaboki gba wu kon jeri. A wu pu pye p'a Zhaboki gba wu kon jeri ni wu keje yanmuyo yi beeri ni. A Yakuba ye nigin di gori wa. A ná wa di ba wu puro, a p'i zhaanra ti le fo na she kpeenge ki pye k'a wo. Wee ná w'a pa li ta na wee wa da ba ja Yakuba na-e ge, na wu kpon wu losige ke na. A Yakuba losige k'i nmahana na pu yaha zhaanra ti na. A ná wu Yakuba pye: «Na yaha di da gaaji, bani jiga k'a zhaa da muri.» A Yakuba di jo: «Mu ya duba ne mu we, ne da ga ma yaha m'a gaaji we.» A ná wu jo: «Dii mu mege di je we?» A wu wu jo sho na: «Yakuba.» A ná wu jo: «Ma mege da da yiri nige Yakuba we, ga fo Izirayeli, bani mu ni Kile ya zhaanra le, a ma ni sipyii be di zaanra le, a m'a se ta [Izirayeli kori wu je na zhaanra le ni Kile ni].»

Ezawu ni Yakuba keree

(Zhenzi kuugoo 25:19-28)

Ayiwa, pii p'a pye Ibirayima ja Ishaaga wo tirige sheen pee: Ibirayima w'a Ishaaga se. Ishaaga shi wu bye yee kelee shishere (40) tuun wemu ni w'a Erebeke leje ge. Erebeke bi bye Arame sheen Betuweli poro Padani-Aramu wo fadaaja ki na, na je Arame sheen Laban wo ceboroshu. Erebeke bi bye seganha, a Ishaaga di Tehene Baa Kile jeri wu mu. A Tehene Baa Kile di wu jerege ki logo, a wu sho Erebeke wu yere yacere na. Ga, a nchopiire t'i ganha na tiye gugaani nufu wu funjo ni. A wu jo: «Ni li je mu, na laa kalu juro?» A wu gari na she Tehene Baa Kile yege lee na. A Kafu di wu pye:

«Shi tehee shuun wu je mu funjo ni.

Shi tehee shuun mu da ba se,
p'a waagi laha puye na.

Shi wa fanha na ba jeha wa wogo na.

Legu fu wu na ba bye cuunvu wu wo
kapyebe.»

Ba Erebeke tigiduun ya pa no we, a l'i da nago nmamaa yacere li bye wu mu. Nizhiime wu w'a foro ge, wee bi naaja, wu ceeserege ki beeri d'a to ba shiire fadeje je we. A p'i wee mege le na Ezawu [Ezawu kori wu je na sipyitog: sipya wemu beeri w'a to shiire na ge]. Lee kadugu na a cuunvu wu foro, wu nivorogo d'a Ezawu co wu pidavene le na. A p'i wee mege le na Yakuba [Yakuba kori wu je Heburuu jom pu ni na nanmahara fu]. Pu seduun w'a Ishaaga shi wu ta yee kelee gbaara (60).

A nɔhɔpiire t'i ganha na legi. A Ezawu di bye lozo kabesinne wo. Sipaana li bi dan wu ni. A Yakuba di bye sipya wemu w'a fuunnɔ ge, wee bi goroo deeye ni fàya buguloo pu ni. Sige xaara ti bi dan Ishaaga ni, lee funɔɔ ni a Ezawu kaa di daan wee mu. A Yakuba kaa di daan Erebeke mu.

Ezawu ya wu lege kuduun wu pere

(Zhenzi kuugoo 25:29-34)

Caɔa ka Yakuba ya pa caa taha. A Ezawu di ba yiri sige ki ni na nɔ, wu d'a sii kanha. A wu Yakuba pye: «We caape we wa kan na mu di lii, bani n'a kanha.» Lee wuu na p'a Ezawu pyi na Edomu (Edomu kɔri wu je na nijiga). A Yakuba di wu pye: «Fenhe ma lege kuduun wu pere na mu nijaa.» A Ezawu di wu jɔ shɔ na: «Ne wii ne na taxuyo shaa xuugo keɔe ni, naha lege kuduun di wa da jɔ ne na we?» A Yakuba di nɔhɔ jo: «Fenhe kaa na mu.» A Ezawu di gaa, na wu lege kuduun wu pere Yakuba mu. Lee kadugo na a Yakuba di na buuri ni caa wa kan Ezawu mu. A wu li na gba, na yiri kari. Wee cogo wu na Ezawu ya shɔɔgo shan wu lege kuduun wu na.

Ezawu ya cee leɔe

(Zhenzi kuugoo 26:34-35)

Ayiwa, na Ezawu shi wu yaha yee kelee shisheere (40) na, a wu Xheti shi sheen Beeru poro Zhuditi, ni Xheti shi sheen Elon poro Basimati leɔe. A pee cee shuun wu keree di Ishaaga ni Erebeke zo tɔɔri fo xuuni.

dubyapee kelee shuun, jɔhɔzhaa kelee taanri ni yi nagoo, nushaa kelee shisheere ni nupheere ke, kafazhaa kelee shuun ni kafabee ke. A wu ye yatɔɔgbaya ye kaa le wu buloo pii keɔe ni, na yi beeri yaha yi ye yi ye. A wu pu pye: «Yi toro na naha na, y'i yapɔɔɔɔ yi yaha y'i laraga kɔn yiye na. Wemu wu je naha ki na ge, a wu wee pye: «Na nahafɔɔ Ezawu bu she jiri ma na, na ma yege na jɔɔɔ puga shen ma di je we? Na mii m'a se we? Yapɔɔɔɔ yemu ni ma wa ge, na jɔɔɔ woyo y'i wa we? M'a wu pye na wu bulona Yakuba woyo yi wa, na w'a yi kan pu she gan wu kafɔɔ Ezawu mu. Na wuye pyaa ki be wa kadugo yiri na ma.»

A wu yee ninuɔɔ jo shuun wo wu be mu, na yi jo taanri wo wu be mu, na yi jo yapɔɔɔɔ fee pu beeri mu, na pu ba she nɔ Ezawu na, na pu yi jo mu lee jogana li na. Na p'i wu pye: «Ma bulona Yakuba wuye pyaa be wa kadugo yiri na ma.» Bani wu bi wuye funɔɔ kɔɔn na: «Ye yakanya ye n'a torogo naye naha na ge, yee na zhe wu luu jine, lee kadugo taan, wu ba jo w'a na ja ge, wu na na co xuuni.»

A Yakuba di yakanya yi yaha kari wuye naha na lee karigana li na, a wuye pyaa di gori kee piige ki ni buguro ti na ni wu puga sheen pu ni.

ni yapɔɔɔpya wa ne mu, na fara bulonamaa ni bulozhaa na, ne ye jo pu she jo na kafɔɔ wu mu, kɔnhɔ na kaa di daan wu mu.» Ba tudunmɔɔ p'a kuri pa we, na ba Yakuba pye: «Wɛe ya nɔ ma jahafɔɔ Ezawu wu na. Wuyɛ pyaa ki be w'a ma di ba ma juɔɔ cɪri ni namaa xhuu shisheere (400) ni.»

A Yakuba di fya fo xuuni, a wu funɔɔ di sii pen. A wu wu sipyii pu taa na pye kuruyo shuun. Yapɔɔɔpya wu fara niiye ye ni juɔɔɔɔ yi na, a wu yee be taa taaya shuun. A wu jo: «Ezawu bu ba do taaga ka na, kekisaɔa na kiye sha shɔmɔ.» A wu jo sanha na: «Na tole Ibirayima wo Kile we, na to Ishaaga wo Kile we, Tehene Baa Kile, mu ya ne pye na ne wu kuri da se na to kulo li ni, na cebooloo pu yiri, na mu na ba saama pye ne na. Saama pemu beeri ni juɔmɛ feere temu beeri mu ya pye ne mu ge, ne wemu wu je mu wo bulo ge, ne bi ta yaa ni lee la shishiin be ni we.»

Bani caɔa jii lemu ni ne we Zhuruden gba we kɔn ge, yaaga be bye ne mu na kabiin li ye kadugo na we. Nime n'a taa na pye kuruyo shuun. N'a ma jeeri, na shɔ na jahafɔɔ Ezawu na. Bani ne fyagi jo wu ganha ba do wu na, wu nɔhɔpiire te, ni ti nii pu gbo we. Na ta mu d'a ne pye be na mu na ba ma saama pu pye ne mu, na ne kadugo ki jehe fo wa da ja pu tɔɔ we, ba suumɔ lɔhɔ ju gbazhenhe je we.»

A Yakuba di shɔn wee xuu wu ni wà. A wu ya lɔ wu keɔe yanmuyɔ yi beeri ni, di zhe gan wu jahafɔɔ Ezawu mu. Yanmuyɔ yemu w'a lɔ ge, yee yi wa me: Sikashaa xhuu shuun ni sikapee kelee shuun. Dubyashaa xhuu shuun ni

Yakuba ya wu jahafɔɔ wu ɔmahana

(Zhenzi kuugoo 27:1-36)

Ayiwa, Ishaaga ya pa le, a wu jii fanha di xhɔ fo na she wu pye wu ya paa we. Wee tuun wu ni a wu ba wu jale Ezawu yiri caɔa ka, na wu pye: «Na ja!» A wu wu ju shɔ na: «Ooyi.» A Ishaaga di jo: «Go ma na paa n'a le ge, di wa na xuduun ce we. Ma lozogo yereye yi lɔ nime, ma sindaa ke ni ma ɔmaya ye; m'a she sige ki paari, m'a xaara ta sha na mu. Xaara shɔhɔgana le l'a dan na ni ge, m'a ba ti shɔhɔ lee shɔhɔgana li na, m'a ba ti kan na mu, di ti xa di duba pye ma mu na ta di sanha xhu we.»

Lee di Erebeke ta w'a juwegee shan, Ishaaga ya yemu jo Ezawu mu ge, na yee beeri logo. A Ezawu di gari sige ki ni di zhe xaara ti sha. A Erebeke di she wu ja Yakuba pye:

«Wii, ye ma to w'a jo ma n̄mamañii Ezawu mu ge, ne yi logo. W'a wu pye na: «She sige xaara ta sha pa, m'a ba ti keme shòhò na mu, di tee xa. Di bu tee xa, di duba pye ma mu Tèhene Baa Kile naha t̄aan na ta di sanha xhu wè.» Na ja, na n̄om̄e co, lemu n'a da jo ma mu nime ge, m'a lee pye. She yatògbaha ki ni, m'a she sikapiye nijeye shuun wa co pa na kan. Xaara shòhògana lemu l'a dan ma to wu ni ge, di ba yi shòhò lee shòhògana li na. M'a she ti kan ma to wu mu, wu tee xa, kònhò wu duba pye ma mu na ta wu sanha xhu wè.»

A Yakuba di wu nu Erebeke pye: «Wii, ne ceborona Ezawu we, sipyitògò ki n̄e kii, shiire di wa ne wo ceesege ki na wè. Ne to wu bu she ne taala taala, ne na bye wu mu nanmahara fò. Lee di bu bye, ne na lan̄i ta duba wu tege dè.»

wu bulozhò. A Yakuba di ganha na se Araseli be puga. Araseli bi dan wu ni xuuni na toro Leya t̄aan. A wu yee gbarashuun wa be labye pye sanha Laban mu. Ayiwa a Yakuba di bye mu naafuugbò fò lee pyegana li na. A wu sii yapòròpya nijeheme ta, ni bulonamaa ni bulozhaa, ni n̄òhòyò ni kafaya be.

Yakuba ya paa

(Zhen̄ezi kuugoo 31:3 ; 17-21)

Ayiwa, a Tèhene Baa Kile di ba Yakuba pye caña ka: «Kuri she ma cebooloo pu yiri ma tii pu wo fiige ki ni. Ne na bye ni ma ni.» Wee tuun wu ni a Yakuba di wu c̄e ni wu n̄òhòpiire ti durogo n̄òhòyò na. Wu yapòròyò yi beeri ni wu keje yan̄muyò yi beeri, w'a yapòròyò yemu beeri ta Padani-Aramu wo fadaanja ki na ge, a wu yee beeri lò na gaaji wu to Ishaaga wu yiri Kana fiige ki ni. Lee bi Laban ta w'a kari di zhe wu dubyaa shiire kòn. A Araseli di wu to wu yasunyò yi lò. A Yakuba di Arame sheen Laban n̄òhò yaha, na beele kari wu ya wu kaala ni wu gari wu ni wè. Mu na Yakuba ya wu keje yan̄muyò yi beeri lò, na baa. A wu yiri na Efirate gba wu kòn, na naha tagi Galadi yaña boboyo yi yiri.

Yakuba ya tuduro tun Ezawu mu

(Zhen̄ezi kuugoo 32:4-22)

A Yakuba di tudunmòò pii yaha kari wuyè naha na wu nahafò Ezawu mu, Seyiri fiige ki ni, Edomu mara wu ni. A wu pee tudunmòò pu pye: «Yi she yi jo na kafò Ezawu mu na ne Yakuba, wu bulona we, na ne bye nadad̄en̄re na Laban yiri fo na pa gbara nijaa na. Niiye, ni kafaya,

jeri nago mu w'a kapyenɛɛ pyi ne mu saraa baa wɛ. Le l'a yaa li pye ma saraa ge, lee jo na mu.» Lee bi Laban ta ni pushaa shuun ni. Nile wu meɛɛ ɲe na Leya, kurogo wo wu meɛɛ ɲe na Araseli. Leya ɲii ki bi ɲɔ wɛ, ga Araseli, wee d'a sii ɲɔ ɲaha ni, wu cére ti lemɛ bɛ d'a ɲɔ. Araseli di bi dan Yakuba ni, a wu Laban pye: «N'a da yee gbarashuun pye ma mu labye ni, m'a ma kurogo poro Araseli wu kan na mu.» A Laban di jo: «Lee wa kapii wɛ, w'a kan mu mu, lee ya ɲɔɲɔ wu kan ná watii mu. Tiin naha na yiri.»

Ayiwa, a Yakuba di yee gbarashuun labye pye wu mu Araseli wuu na. Wu bi dan wu ni taangana leke na ge, a wu yee gbarashuun wu ta w'a toro ba cabyaa dama dama ɲe wɛ. Ba kee ya toro wɛ, a Yakuba di wu yalɔ wu pye: «Na shɔ wu kan na mu di wu leɲɛ, bani tuun wemu w'à she wùye na ge, w'a fa.» A Laban di wee xuu wu sipyii pu bæri yiri, na yaligee ɲiɲehɛɲɛ pye pu mu. Ga ba piige k'a pa wɔ wɛ, a Laban di wu poro Leya lɔ na she gan Yakuba mu, a Yakuba di shɔn ni wee ni. A Laban di wu bulozhɔ Zilipa kan Leya mu w'a pye wu bulozhɔ. Ba ɲiga k'a pa mugi wɛ, a wu da Leya. A Yakuba di wu yalɔ wu pye: «ɲaha wuu ma d'a pye mɛ na na wɛ? Ta Araseli wuu na bɛ ne ya labye wu pye mu mu wɛ? Leke na ma d'a na nɔhɔ yaha wɛ?» A Laban di wu pye: «Na cuunvɔɔ kan muzhɔ fɔɔ ɲaha na, lee ya byi wèe mu wɛ. Cekaanra ti wo cewuu li sana pye ni muzhɔ fɔɔ wu ni, wù na cuunvɔɔ wu bɛ kan ma mu, m'a yee gbarashuun wa bɛ labye pye na mu sanha.»

A Yakuba di li pye mu. A wu cewuu li sana pye ni Leya ni. A Laban di na Araseli kan wu mu w'a pye wu shɔ. A Laban di wu bulozhɔ Bila kan wu poro Araseli mu w'a pye

A wu nu wu wu ɲɔ shɔ na: «Wee laɲi we wu to ne ɲuɲɔ ni na ja. Na woyo yi logo ye, m'a she ba ni sikapiye yi ni.» A Yakuba di she yi co na pa gan wu nu wu mu. A nufɔɔ wu yi shɔhɔ wu to wu wo ɲidaan shɔhɔgana li na. Lee kadugo na a Erebeke di wu jale Ezawu wo fàya yi bæri nizaaya lɔ, yee bye Erebeke kaban. A wu yi lɔ le wu kurogo ja Yakuba na. A wu sika sɛɛɛ ka taga Yakuba keye yi tɔ, na ka taga katige ke bɛ wo shiire baa xuu wu tɔ. W'a xaara temu shɔhɔ ni buuri wemu ni ge, a wu yee kan wu ja Yakuba mu.

A Yakuba di gari ni yi ni wu to wu mu, na she wu pye: «Na to.» A Ishaaga di wu ɲɔ shɔ na: «Ooyi na ja. Jɔɔɔ w'a wii wɛ?» A Yakuba di wu to wu pye: «Nɛ ɲe ma jale Ezawu we. Le m'a jo na mu ge, n'a li pye. N'a ma ɲɛri yiri tiin, m'a na lozogo xaara ti xa, kɔnhɔ m'a duba pye na mu.» A Ishaaga di wu ja wu ɲɔ shɔ na: «Ga ma tɔɔɔ d'a weri bɛ! A m'a tee ta dii wɛ?» A Yakuba di wu pye: «Ma Kafɔɔ Tehɛɛ Baa Kile we, wee w'a na ɲuɲɔ taan.» A Ishaaga di Yakuba pye: «Ayiwa na ja, fulo na na di ma taala taala wii, ma bi ɲe na ja Ezawu we can can na.»

A Yakuba di fulo wu to Ishaaga na, a wu wu taala taala na jo: «Mujuu le kunni wa Yakuba wuu, ga keye ye di ɲe Ezawu woyo.» Wu ya ta wu cɛ wɛ, bani wu keye yi bi tɔ ba wu ɲahafɔɔ Ezawu woyo yi ɲe wɛ. A wu wu pye: «Nɛ ja Ezawu ye pile pile mu ya sii ya?» A Yakuba di wu ɲɔ shɔ na: «Uun, were ne ɲɛ.» A Ishaaga di wu pye: «Na ja, pa yalige ki yeeɲɛ na tàan, di lozogo xaara ti xa, kɔnhɔ di duba pye ma mu.» A Yakuba di yalige ki kan wu mu. A wu li. A wu ba ni duven wu bɛ ni wu mu, a wu gba.

Lee kadugo na a wu to wu wu pye: «Na ja, ayiwa, fulo na na m'a na ɲɔ sɔn!» A Yakuba di fulo wu na na wu ɲɔ sɔn. A wu to Ishaaga di wu fàya yi nugo ki logo, na duba pye wu mu le pyegana le na na:

«Tehene Baa Kile ya wu duba wu tirige
faa ɲiɲe kemu na ge,
kee nugo ni ne ja wu nugo beeri
ki ne nigin.
Kile wu fugba meɲe ni ɲiɲe ki taceɲe kan ma mu,
wu ma pye shinma ɲiɲeheme
ni duven ɲiɲeheme tavɔɔ.

Shi wu da labye pyi ma mu,
shi wu da nuguro sinni ma fɛɛ ni.
M'a bye ma ceboronamaa ɲuɲɔfɔɔ.
Namaa piimu pu wa ma nu sii li ni ge,
pee di da nuguro sinni ma fɛɛ ni.
Wa bu ma laɲi, weefɔɔ wu laɲi.
Wa bu duba pye ma mu,
weefɔɔ wu pye duba fɔɔ.

Ba Ishaaga ya duba wu pye Yakuba mu we, a Yakuba di foro. W'a foro ye me, a wu ɲahafɔɔ Ezawu di ɲɔ jé, na yiri sige ki taparaga ni. A Ezawu be di xaara ta keme shɔhɔ, na she ni ti ni wu to wu mu. Na wu pye: «Na to, yiri m'a ma ja wu sige xaara ti xa, kɔnhɔ m'a duba pye na mu.» A wu to Ishaaga wu wu pye: «Mu jɔgɔ we?» A wu wu ɲɔ shɔ na: «Ne Ezawu wi, ma jale we.»

A Ishaaga di sii cele xuuni na jo: «Weke d'a she sige ki ɲaari, na xaara ti sha na pa ne kan we? Ne li na xɔ na mu ta mu sanha ba we. Ne duba wu pye weefɔɔ mu, weefɔɔ di

xɔ tuun wemu ni we, p'a faakagerenje ki gologolo laha keenje ki ɲɔ na, na yapɔɔyɔ yi kan y'a gba, na ɲɔhɔ faakagerenje ki taga keenje ki ɲɔ tɔ wà sanha. A Yakuba di yatɔɔnahamaa pu pye: «Na cebooloo mii yee d'a yiri we?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Wèe ya yiri Karan ni.» A wu pu pye: «Ta yee ya Nakɔri ɲabige Laban ce?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Uun, wèe ya wu ce.» A wu pu pye: «W'a cuuɲɔ ya?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Uun, w'a cuuɲɔ, wu poro Araseli w'a ma me ni wu yatɔɔyɔ ni.» .

Yakuba ya círi saha ni Araseli ni

(Zhenzi kuugoo 29:9-14)

Ayiwa, na Yakuba yaha pee jomɔ pu na ni pu ni, a Araseli di ɲɔ ni wu to wu wo yatɔɔgbaga ki ni, bani wee wu bye yatɔɔnahama we. Wee tuun wu ni, ba Yakuba ya wu yalɔ Laban poro Araseli ɲa, na wu yalɔ wu wo yatɔɔgbaga ki be ɲa we, a wu fulo na faakagerenje ki golo-golo laha keenje ki ɲɔ na, na wu yalɔ wu yatɔɔyɔ yi kan y'a gba. Lee kadugo na a Yakuba di taanɲeege fò kan Araseli mu, na waha mee na. A wu Araseli pye: «Ne ne mu to wu cuun fuceere ja. Ne ne Erebeke ja.» A Araseli di baa kari na she yee jo wu to wu mu. Ba Laban ya wu cuun fuceere li ja Yakuba kaa logo we, a wu baa kari na she wu ɲuɲɔ círi, na migile wu ni, na wu ɲɔ sɔn. Na ba ni wu ni wu kaban. A Yakuba di kii keree kii beeri naha jo wu mu. A Laban di wu pye: «Nakaara baa, ne kaciiye ni ne ceexaara ye pyaa mu ɲe.»

Yakuba cèe pu leɲegana

(Zhenzi kuugoo 29:14-30)

A Yakuba di yebonɔ pye wu kaban. A caɲa ka di ba ɲɔ, a Laban di Yakuba pye: «Ne ne mu ceboro, ga lee da já

foro mu ni ma shi wu ni. Wii, ne na bye ni ma ni. Xuu xuu ni m'a se ge, ne na ma mara, na ba ma kurujɔ na pa ke fiige ke ni sanha. N'a da ga ma yaha we, n'a ɲɔmɛɛ lemu lo ma mu ge, fo di bu lee beeri koo paari.»

A Yakuba di je ɲmunumɔ pu na na jo: «Can na nahame Tɛhene Baa Kile je, ga ne bi ta lee ce we.» A wu fya na jo: «Ga we xuu we je fyaara wo xuuni de! We je xuu watii Kile puga kadugo na we. Fugba wu kujɔjii li je naha.»

A Yakuba di ba sɔɔ yiri, kagereɲe kemu na wu bi wu ɲuɲɔ ki taha ge, a wu kee yirige sin ba beni je we, na sinme wo ki ɲuɲɔ ni. A wu wee xuu wu mege le na Beteli (Beteli kori wu je na Kile wo puga). Ga wee xuu wu mege ki bi fenhe pye na Luzi. A Yakuba di ɲɔ faa na: «Kile bu gori ni ne ni, na ne mara le ɲaagoo le na, wu ba ne ɲolige kaan ne mu, na ne cere faleye kaan ne mu, fo na she ne kurujɔ pa leɲe na to wu puga ki ni sicuumɔ na, wee tuun wu ni Tɛhene Baa Kile na bye ne Kile. Ke kagereɲe ke ne yereɲe na pye beni ge, kee na ba bye Kile wo puga. Yanmuyɔ yemu beeri ma da ba gan na mu ge, ne na ba yee beeri wo taaga ke wogo ki wolo gan ma mu.»

Yakuba ya ɲɔ Padani-Aramu wo fadaaɲa ki na

(Zhenɛzi kuugoo 29:1-6)

Lee kadugo na a Yakuba di koo li lo na gaɲi, na she ɲɔ Kile-ɲɔhɔ sheen pu wo fiige ki ni. A wu keeɲe ka ɲa wa sige ki ni, yatɔɔgbaya taanri d'a sinne ki ɲɔ na. Bani kee keeɲe ki na pu bi yapɔɔɔyɔ yi gbuu, ga faakageegbɔhɔ d'a taga keeɲe ki ɲɔ tɔ. Ba yapɔɔɔyɔ yi beeri ya pa yiye pinne

na wu ta be.» Ba Ezawu ya wu to wu jomɔ pu logo we, a wu ɲatanhaɲa wo di sii mujugbɔɔ la wa, na wuye tirige, na wu to wu keme ɲeeri na: «Na to, duba pye na be mu ge!» A Ishaaga di wu ɲɔ shɔ na: «Ma cuun w'a pa ni naɲmahara ni, duba we ne bi da bye mu mu ge, na ba wee ciri shɔ.» A Ezawu di jo: «P'a sii wu mege ce, na ki le Yakuba (Yakuba kori wu je na naɲmahara fɔɔ). W'a ne ɲmahana fo tɔɔɲii shuun. W'a fenhe na lege kuduun shɔ na na, nime be na na duba ciri shɔ na na.» Ta mu ya ta duba yafiin be yaha ne mu-i ya?

Yakuba ya paa laha Ezawu taan

(Zhenɛzi kuugoo 27:41-46)

Ayiwa, Ishaaga ya duba wemu pye Yakuba mu ge, a wee duba we kaa di Yakuba tɔn pen Ezawu mu. A Ezawu di jo

wuye funḡo ni na: «Nε to wu Kile caḡa w'a lii nige we. Wu ga bye wu ḡe we, nε da na cuun Yakuba gbo.»

A wa di she Erebeke jashiime Ezawu kafila wu jo wu nu Erebeke wu mu. A nufḡo wu wu ja shuun wo Yakuba wu yiri, na wu pye: «Ma ḡahafḡo Ezawu w'a ma shaa di gbo wu wuu li footḡo. Nime yemu n'a da jo ma mu ge, yee logo! Yiri m'a baa she Karan kulo li ni na ḡahafḡo Laban kaban. M'a she tuun wa pye wà fo la ba foro ma ḡahafḡo wu loyire li ni. Ma ḡahafḡo wu luu li ba sinne, lemu m'a pye wu na ge, wu funḡo ba wḡ lee na, nε na tuduro tun ma mu m'a guri pa. Na funḡo wa di buun yi shuun wu beeri ni caḡa nigin we.

A Erebeke di Ishaaga pye: «Xheti shi sheen pushaa p'a sii nε kanha xuuni fo na koḡo la wolo nε na. Yakuba bu ke fiige ke wo poro wa leḡe ba pii ḡe we, Xheti shi sheen pu wo poro wa kunni, ta ḡuḡo na bye nε wo ḡiifeere ti na?

Yakuba ya kari Mezopotami fiige ki ni

(Zhenzi kuugoo 28:1-4)

Wee tuun wu ni a Ishaaga di Yakuba yiri na duba pye wu mu, na yi jo waha wu mu na: «Ma ganha da Kana fiige ki cee wa shishiin leḡe we. Yiri, m'a she Betuweli kaban, ma nu wu to we, Padani-Aramu wo fadaaḡa ki na. M'a she ma nu wu ḡahafḡo Laban wo fuceere la lo ma shḡ. Se Beeri Fḡo Kile wu duba ma mu. Wu ma pye sege fḡo, wu ma sege ki ḡeḡe, koḡo shi ḡiḡeheme di foro ma ni. Kile wu Ibirayima wo duba wu kan ma mu; shi we w'a ma ma kadugo ge, wu wu kan wee be mu. Kile ya fiige kemu kan Ibirayima mu ma di ḡe ki nadadiinne ge, kee di bye ma wogo.»

Yakuba ya ḡmunḡo ka ḡmunḡo

(Zhenzi kuugoo 28:10-22)

Ayiwa, a Yakuba di foro Beerisheba kulo li ni, na koo lo na gaḡi Karan kulo li ni. A wu ba she ko xuun wa ni, na jo w'i shḡo wà, bani caḡa ki bi to. A wu kagereḡe ka lo wà, na wu ḡuḡo taha kee na, na sinne, na ḡmunḡo wà. A wu ba ḡmunḡo ka ḡmunḡo, na katadinne la ḡa l'a sin ḡiḡe ke na, li ḡuḡo ke d'a she ko fo fugba we na. Kile wo melekee p'i duri, na diri li na. A wu Teheḡe Baa Kile niyerege ḡa lee fugba ni. A wee di wu pye: «Nε ḡe Teheḡe Baa Kile, ma tole Ibirayima wo Kile we, ni Ishaaga wo we. ḡiḡe kemu na m'a sinne ge, nε na ba kee kan ma mu, shi we w'a ma ma kadugo ge, na ki kan wee be mu. Ma shi wu na ba sii ḡeḡe ba ḡbazhenḡepya ḡe we. Wu na ba jaaga na kari Kile-koḡo, ni caḡatomḡo, ni Kile-parama kabaya shuun wu beeri na. ḡiḡe ke koḡoḡo ki beeri na ba duba ta na